

‘LANGDURIGE SCHOOLUITVAL VERSTOORT DE ONTWIKKELING’

Nog geen twee maanden geleden begonnen duizenden leerlingen de dag in de klas, omringd door leeftijdsgenoten. Tussen de lessen speelden of ‘childen’ ze met elkaar op het schoolplein. Totdat opeens iedereen thuis zat, met schoolwerk aan keukentafel of bureau en voornamelijk online contact met leraren en klasgenoten. Wat zijn de gevolgen van dit geïsoleerde thuisonderwijs voor leerlingen? TEKST LARISSA PANS

Gezellig Afstandsonderwijs dus. Hoe pakt dat sociaal gezien uit? Leren is normaal gesproken een sociaal gebeuren. We vinden samen leren belangrijk. En op rapporten nemen sociale vaardigheden als samenwerken en groepsopdrachten een belangrijk deel in van de cijferlijst. Wat doet het met leerlingen dat ze hun medeleerlingen en leraren moeten missen? “De meeste kinderen vinden school gezellig en zijn blij hun vriendjes en vriendinnetjes te zien. Zij zullen dit een vervelende situatie vinden”, zegt Blok. “We weten niet of deze noodgedwongen situatie leidt tot sociale isolatie bij sommige leerlingen. Als ouders hun kinderen binnenhouden, gaat er wel een verarming ontstaan: kinderen krijgen een tekort aan input en sociale contacten met leeftijdsgenoten.”

Onnatuurlijk “Langdurige schooluitval verstoort de ontwikkeling”, zegt Yvonne Stikkelbroek, orthopedagoog en klinisch psycholoog aan de Universiteit van Utrecht. “Dit is anders, maar ik zie het thuis zitten van ouders met hun kinderen wel als een onwenselijke situatie.”

Alleen achter Gynzykids:

Ten eerste een disclaimer: gebruik het woord thuisonderwijs tegen Henk Blok – secretaris van Stichting Keurmerk Thuisonderwijs en (gepensioneerd) onderwijskundige bij het Kohnstamm Instituut – niet om het coronaonderwijs te karakteriseren. Wat er gebeurt is dat ouders hun kinderen achter laptops en iPads zetten en hen laten inloggen bij Google Classroom, Gynzykids en Microsoft Teams: de instructies komen uit de koker van leraren. “Allemaal met de beste bedoelingen hoor, maar dat is nu juist níet wat thuisonderwijs is. Dan ga je erop uit met je ouders om de biologielees in de natuur te doen, naar musea te bezoeken, de bibliotheek te ontdekken of langs bij de boer. Thuisonderwijskinderen bepalen veelal zelf de onderwerpen waarin ze zich willen verdiepen. En hun ouders hebben er bewust voor gekozen hun kind thuis te onderwijzen en zich lang voorbereid op de situatie. Gemotiveerde én gecertificeerde ouders die de rol van thuisonderwijzer bewust op zich nemen. Waar we nu mee te maken hebben is afstandsonderwijs”, benadrukt Blok. “De leraren geven soms meer, soms minder huiswerk op. En ouders zijn, oneerbiedig gezegd, de loopjongen van de juf of meester.”

Thuisonderwijsdeskundige Henk Blok: “Thuisonderwijs is iets anders dan afstandsonderwijs.”

Leren is normaal gesproken een sociaal gebeuren. Wat doet het met leerlingen als ze hun medeleerlingen en leraren moeten missen?
Foto: Hans Roggen

dreigt sociale isolatie?

Je ziet dat jongeren elkaar toch buiten opzoeken, half illegaal in groepjes van drie of meer bij elkaar klitten. Zij hebben minimaal twee of drie leeftijdsgenoten om zich heen nodig voor een gezonde ontwikkeling.” Het is onnatuurlijk om pubers binnen te laten zitten met hun ouders, zegt Stikkelbroek. “Jonge kinderen zijn meestal nog wel volgzzaam, ze willen het in de ogen van hun ouders goed doen. Jongeren vanaf een jaar of dertien trekken zich meer terug, willen autonomie, zelf op pad

‘DOOR EEN-OP-EEN CONTACT VOELT EEN LEERLING: IK TEL MEE’

gaan. Ze hebben leeftijdsgenoten nodig om te ontdekken wie ze zijn. Dat proces wordt nu belemmerd. Sociale jongeren verzinnen er wel iets op. Maar ik maak me ongerust over jongeren die al de neiging hebben om zich terug te trekken. Hebben hun ouders wel genoeg oog voor wat zij nodig hebben om deze periode aan te kunnen? Gaan ze wel naar buiten, hebben ze genoeg beweging?” Ook de

groep jongeren met een depressie ziet Stikkelbroek als sociaal kwetsbare leerlingen in deze gedwongen afstands-onderwijssituatie. “Leeftijdsgenoten roepen bij hen angst op, ze gingen al niet graag naar school. Zij kunnen denken: ‘Heel fijn, iedereen is thuis, ik hoef niet meer naar buiten.’ Je hebt als het ware vakantie van je probleem. Terwijl dat probleem natuurlijk niet weg is. Het zal voor die groep na al die weken thuis nog lastiger worden om weer in contact te komen met anderen.”

Structuur Het idee dat ouders ook zelf moeten werken naast het begeleiden van het afstandsonderwijs, maakt de hele operatie nog stressvoller. Deze tijd vraagt veel van het vermogen van ouders en kinderen, zeggen zowel Blok als Stikkelbroek. Cruciaal is de capaciteit van ouders om hun kinderen een sociale structuur te bieden. Stikkelbroek: “Hoe vaardig zijn zij om school-leerwerk, vrije tijd en gezinsactiviteiten gestructureerd in een dag te plannen? We hebben er geen zicht op.” Ouders die bewust kiezen voor thuisonderwijs kennen het risico van sociale isolatie, vertelt Blok. Hij is bij vele thuisonderwijsgezinnen op bezoek geweest in verband met het behalen van het keurmerk van zijn stichting. ❖

“Alle ouders en kinderen vinden sociale isolatie een heel serieus punt en ouders moeten laten zien hoe zij ervoor zorgen dat hun kinderen met leeftijdsgenoten spelen en opgroeien. Dat doen ze vaak door hen lid te maken van sport- en muziekclubs, door te stimuleren dat ze na schooltijd met andere kinderen spelen. Of een kind bereidt een spreekbeurt voor en oefent die met een leeftijdsgenoot uit een andere thuisonderwijsgezin.” Hoe functioneren reguliere thuisonderwijskinderen sociaal gezien? Blok: “Ze hebben geen sociaal tekort, wel hebben ze meestal minder ervaring in participeren in groepen van 20 tot 25 kinderen of op een schoolplein.”

Orthopedagoog en klinisch psycholoog Yvonne Stikkelbroek: “Cruciaal is de capaciteit van ouders om hun kinderen een sociale structuur te bieden.”

Zijn dringende advies aan scholen in deze crisistijd: weersta de verleiding om het hele onderwijsprogramma af te werken. Geef geen overload aan schoolwerk op. Zorg dat er tijd is voor leerlingen om zich buitenshuis te begeven. “Gebruik de speeltuinen, hangplekken, schoolpleinen, bossen en parken die we overal in Nederland hebben. Laat ze spelen, ze hebben het hard nodig om van elkaar te leren, te socialiseren en zich aan elkaar op te trekken.”

Schadelijk Hoe zal het uitpakken, de sociale vaardigheden van de post-coronaleerlingen? De tijd zal het leren. Blok: “Na een maand worden leerlingen nog niet sociaal minder vaardig. Maar als het nog een half jaar zou duren, kan het wel schadelijk zijn. Niet alleen kunnen onderwijsachterstanden zijn opgelopen, een instabiele of onveilige thuisituatie grijpt dan dieper in in het leven van een kind of jongere.”

‘Laat ze spelen’ Er zit zoveel lucht in het reguliere onderwijs, zegt Blok, die zelf tien jaar voor de klas stond in het basisonderwijs. “Leerlingen moeten zoveel oefeningen doen terwijl ze het kunstje allang beheersen.”

advertentie

**Horlings
Nexia**

Onderwijsaccountants

Bijzonder door gewoon te zijn

Verstand van zaken, afspraken nakomen, pragmatische oplossingen en focus op waar het echt om gaat. Wij vinden dit heel normaal.

Respectvol naar elkaar, integer en objectief met oog voor detail, gezond relativiseringsvermogen met een vleugje humor. Dat is hoe wij zijn.

Benieuwd naar onze werkwijze? Bel Charles Rabe op 020-570 02 00 of crabe@horlings.nl

Bezoek ook eens onze site www.schoolfinancien.nl voor het laatste nieuws.

horlings-onderwijsaccountants.nl

AMSTERDAM T: +31 (0)20 570 02 00

www.schoolfinancien.nl

Stikkelbroek stelt: “Hoe langer het duurt, des te groter zal bij jonge kinderen het effect zijn op bijvoorbeeld taalontwikkeling. Als die spons zich een tijd niet heeft kunnen vullen, zal dat op allerlei vlakken doorwerken in langetermijneffecten.”

Nieuw begin Wat werkt om de situatie straks, in de post-coronatijd, weer te normaliseren? Stikkelbroek heeft daar wel enkele concrete ideeën over. “Iedere leraar kan je vertellen dat het na de grote vakantie een heel gedoe is om weer structuur te krijgen in een klas. Daar zullen leraren zeker mee te maken krijgen als iedereen weer naar school gaat. Ik hoorde van een moeder die een gewone schooldag nabootst: haar

kinderen pakken ’s ochtends in de gang hun tas, daar zit hun trommeltjes met fruit en brood al in. Ze komen binnen, gaan aan tafel zitten, zingen het liedje waarmee ze in de klas ook de dag beginnen. Dat is een ritueel, ze raken zo in de stemming om aan het leren te gaan. En bovendien blijft op die manier de verbinding met school bestaan. Vooral jonge kinderen zijn gevoelig voor routine, dus dit is een goed idee.” Stikkelbroek roept leraren op om het contact met de klas zoveel mogelijk te behouden en ook af en toe met een kind apart te chatten. “Door dat een-op-een contact voelt een leerling: ik tel mee. Bij onze online therapieën voor kinderen en jongeren blijkt dat die net zo goed werken als therapieën die we *face to face* geven, mits in hun beleving het contact hetzelfde is.” Organiseer online schoolafsluitingen op vrijdagmiddag, lunch met elkaar tijdens een collectieve videobelafsprak, adviseert Stikkelbroek. “Dat helpt ook om in het schoolritme te blijven. En als de scholen weer open gaan: maak er een gezamenlijk moment van. Regel een opening met alle leraren en leerlingen, zoals brugklassen weleens aan het begin van het jaar doen met een kennismakingsochtend. Het is een nieuw begin van een normale situatie.” |

‘SOCIALE JONGEREN VERZINNEN ER WEL IETS OP. IK MAAK ME ONGERUST OVER JONGEREN DIE AL DE NEIGING HEBBEN OM ZICH TERUG TE TREKKEN’

“Jongeren hebben minimaal twee of drie leeftijdsgenoten om zich heen nodig voor een gezonde ontwikkeling.” Foto: Hans Roggen